

LA FORMACIÓ DE MESTRES A LA PURESA. D'ESCOLA NORMAL DE L'ESGLÉSIA A ESCOLA UNIVERSITÀRIA (1948-1974)

Joan Josep Matas Pastor

CESAG (Centre d'Ensenyament Superior Alberta Giménez)

Resum: L'article analitza els orígens i desenvolupament d'una escola de formació del professorat impulsada per la Congregació de les Germanes de la Puresa de Maria, institució lligada a l'educació formal en tots els seus nivells i amb una gran empremta en la societat mallorquina contemporània. Ens centrem en el naixement l'any 1948 de l'Escola de Magisteri de l'Església i acabem amb l'anàlisi de com i per què passà a ser Escola Universitària de Formació del Professorat d'EGB l'any 1974, primer amb caràcter experimental i després adscrita a la Universitat de Barcelona.

Paraules clau: Església catòlica, educació, escola, universitat.

Abstract: This article analyses the origins and development of a teacher training school set up by the "Germanes de la Puresa" Congregation. This institution is linked to formal education at all levels and is still deeply rooted in Majorca's contemporary society. The article focuses on its opening in 1948, and ends with the analysis of how and why, in 1974, it transformed into a Teacher Training school, at first as an experiment and later on affiliated to the University of Barcelona.

Key words: Catholic Church, education, school, university.

Rebut el 31 de maig de 2013. Acceptat el 10 de gener de 2014.

Abreviatures: ACM = Arxiu de Casa Madre, AGCGP = Arxiu General de la Congregació de les Germanes de la Puresa, ASC = Arxiu de Secretaria del Cesag.

1. Introducció

L'article pretén mostrar com, quan i per què la Congregació de les Germanes de la Puresa de Maria va engegar i desenvolupar el projecte de formació de mestres com a Escola Normal de l'Església. Cal puntualitzar que en una etapa anterior (1872-1912), la congregació es responsabilitza de la direcció de l'Escola Normal Femenina de les Illes Balears, tot mantenint-se la titularitat pública. Per tant, l'Escola Normal de l'Església La Puresa es mou dins unes coordenades temporals molt diferents, entre 1948 i 1973, i com a complement o auxiliar en la formació de germanes que donés suport a l'expansió escolar de la congregació arreu d'Espanya, Llatinoamèrica i Àfrica. La naturalesa entre ambdues és molt diferent, una pública i l'altra privada, encara que s'integren dins el projecte educatiu de la Congregació de les Germanes de la Puresa de Maria.

En el primer epígraf abordem el naixement i el desenvolupament de l'Escola de magisteri de l'Església La Puresa tenint en compte una doble perspectiva. Primera, el context intern de la pròpia congregació i la seva tradició i experiència acumulada al llarg del temps en la formació de mestres. En segon lloc, el context eclesial de l'Espanya del franquisme que explica la presència omnipresent de l'Església Catòlica en totes les etapes educatives. Així doncs, l'escola de magisteri de La Puresa no és un projecte aïllat, sinó més aviat un engranatge més d'un projecte educatiu confessional dissenyat per la Conferència de Metropolitans a través de la Comissió Episcopal d'Ensenyament Religiosos i Catequès. I, en tercer lloc, no podem oblidar el context socioeducatiu de l'illa de Mallorca des de la fi dels anys de la fam fins a començament dels anys setanta. Les grans transformacions econòmiques i socials d'aquests anys fan que la percepció social del mestre i la seva funció també aniran variant.

En el segon apartat explicarem el procés de transformació d'Escola Normal de l'Església en Escola Universitària de Formació del Professorat d'EGB a començament dels anys setanta. Aquest procés és explicat tenint en compte els canvis en l'educació a l'Estat espanyol a partir de la Llei d'Educació General Bàsica (1970) i les transformacions de l'Església espanyola com a conseqüència d'una nova presència de l'Església en el món arran de l'impacte del Concili Vaticà II, fet que propicià unes noves relacions Església-Estat.

2. La formació de mestres a l'Escola de Magisteri de l'Església La Puresa

La Llei d'Educació Primària de 17 de juliol de 1945 és el punt de partida d'aquest tipus d'escola de formació de mestres. La nova llei invocava com a primer i fonamental principi inspirador el religiós. De fet, es reconeixia que l'escola espanyola havia de ser sobretot i per sobre de tot catòlica. Per tal motiu, aquesta llei recollia els postulats que consignà Pius XI com a normes del dret educatiu en l'encíclica *Divini Illius Magistri* (31 desembre 1929). Es tractava d'una manifestació més del nacionalcatolicisme imperant a l'època i que mediatitzava les relacions Església-Estat. No entrarem a analitzar el contingut de la llei de manera exhaustiva, sinó tot allò que afecta les escoles de magisteri tutelades per l'Església catòlica. Així doncs, la llei atorgava el reconeixement explícit del dret de l'Església a la formació de mestres catòlics i en clau catòlica, *pues no hay apostolado más fecundo que el de formar maestros que a su vez han de ser formadores de pueblos.*¹ També cal

¹ ZABALLOS CRESPO, J.: *Origen y evolución histórica de la Escuela Universitaria Don Bosco*, Madrid, tesi doctoral inèdita Universitat Complutense Madrid, 2003, p. 64.

apuntar que l'Església Catòlica espanyola gaudia del privilegi que les seves escoles podien oferir títols oficials de reconeixement públic. A més a més, l'Església disposava d'un cos d'inspecció propi i, per tant, els inspectors estatals només podien visitar aquestes escoles per a comprovar el compliment de les disposicions aplicables a les mateixes.

Segons l'article 62, les Escoles de Magisteri de l'Església serien organitzades per la Jerarquia, que havia de reglamentar tot el que feia referència al sistema docent, l'organització interna, govern i formació pedagògica i nomenament de professors. L'única limitació important era que els seus alumnes havien d'aprovar un examen de conjunt per a habilitar els seus títols. L'esmentat tribunal estava integrat per un president membre del Consell Nacional d'Educació, un vocal professor de l'Escola de Magisteri de l'Estat anomenat pel ministeri i un altre vocal de l'Escola de Magisteri anomenat per la Jerarquia.²

El creixement de les Escoles de Magisteri de l'Església fou rapidíssim. Així doncs, l'any 1951 ja en funcionaven 44 repartides per 27 diòcesis. Aquesta dada suposava un 41% respecte a les estatals existents. Per tant, el nombre total d'escoles de magisteri a tot l'estat era de 106.

La creació de les escoles de l'Església es feia a través d'un decret del bisbe de la diòcesi on estava ubicada. De fet, el dia 7 de juny de 1948 es publicà al Butlletí Oficial del Bisbat de Mallorca el decret d'erecció de l'escola per part del bisbe Juan Hervás Benet (1947-1955). A les Actes del Consell General de la Congregació es menciona que el dia 8 de setembre de 1948, la Superiora General comunicà al consell que havia estat concedit el Decret d'Autorització per a obrir l'Escola de Magisteri de l'Església amb el nom de La Puresa.³ No obstant això, la tramitació de l'expedient davant el Ministeri d'Educació Nacional era gestionat pel Secretariat de la Comissió Episcopal d'Ensenyament Religiosos i Catequesi. Aquesta comissió s'havia creat l'any 1942. El 14 de desembre de 1947, la comissió quedà constituïda pels membres que segueixen: Marcelino Olachea, arquebisbe de València; Javier Lauzurica, bisbe de Palència; Jesús Mérida, bisbe d'Astorga; Luis Alonso Muñozerro, bisbe de Sigüenza; i, per últim, José Maria Bueno Monreal, bisbe de Jaca. De fet, a la seva primera reunió celebrada a finals de gener de 1948 arribaren a la conclusió, entre d'altres, que era urgent organitzar les escoles de magisteri de l'Església tenint en compte la disposició transitòria nombre dotze de la Llei d'Educació Primària que establí un termini de set anys per a què totes les religioses que exercien de mestres a les escoles de l'Església tinguessin el títol de mestre. De les 609 alumnes que passaren per l'escola de La Puresa entre 1948 i 1967, 207 formaven part de congregacions religioses femenines. Això suposa un 34% del total de les alumnes. D'aquí podem deduir que totes aquelles congregacions que es dedicaven a l'ensenyament primari varen veure l'oportunitat de donar legalitat a la situació de les religioses que exercien de mestres. La congregació amb un major nombre d'alumnes fou la de les Germanes de la Puresa de Maria, també titulars de l'escola de magisteri, amb un total de 85. La segueixen les Germanes de la Caritat, amb 41 alumnes, les Terciàries Franciscanes Filles de la Misericòrdia amb un total de 37, 22 germanes Agustines de l'Empar, tretze teatines i vuit trinitàries.⁴

2 MAYORDOMO PÉREZ, A.: *Historia de la educación en España. Nacional-Catolicismo y educación España de postguerra*, Madrid, 1990, p. 675.

3 AGCGP, Actes del Consell General (1945-1974), Sobre l'Escola de Magisteri, p. 1.

4 ASC, Fitxer Magisteri Pla de 1950.

Tot plegat, va permetre i animà a determinades congregacions masculines i femenines a ampliar i transformar les seves escoles de primària i secundària en escoles de magisteri de l'Església, ja que els seus alumnes a la vegada que cursaven el batxiller superior podien obtenir la doble titulació només cursant algunes disciplines psicopedagògiques i especials.

Vegem el procés de gestació de l'escola de magisteri La Puresa tenint en compte que estam en un marc general de creació d'aquest tipus d'escola a tot l'Estat espanyol. La voluntat de la Comissió Episcopal d'Ensenyament era prou ferma en referència al projecte. Així doncs, el marianista Antonio Martínez, amb data de 6 de març de 1946, es dirigí als delegats de la Federació d'Amics de l'Ensenyament i als superiors i superiores de les congregacions religioses docents enviant un "Anteproyecto de Bases para la creación y funcionamiento de las Escuelas de Magisterio de la Iglesia". De la seva anàlisi, podem afirmar que els estudis havien de comprendre tres disciplines fonamentals: religió, filosofia i pedagogia. Pel que fa a la religió s'estipulaven les assignatures següents: Dogma; Moral i Vida sobrenatural; Nocions de Litúrgia; Antic i Nou Testament; Breu estudi d'Història de l'Església; i, per últim, Pedagogia i Didàctica Catequètica. La branca de filosofia s'havia d'estructurar amb les assignatures que segueixen: Elements de la Psicologia Racional i Criteriològica; Psicologia del nin i Psicopatologia; i, finalment, Psicologia Diferencial i Experimental. La disciplina de Pedagogia constava de Didàctica General i Metodologia, Història de l'Educació a l'Estat espanyol i Història de la Pedagogia Universal.

A més de les tres disciplines fonamentals abans esmentades, els estudis també constaven d'assignatures d'ampliació, com és ara Llengua, Literatura i Composició, Matemàtiques, Ciències, Geografia i Història. A aquestes bàsiques s'hi afegien Organització escolar, Fisiologia i Higiene, Qüestions socials i econòmiques, Idioma estranger, Dibuix, Música i Cant aplicat a l'escola.⁵

Sabem que cinc mesos després de la presentació de l'avantprojecte de bases, en el bisbat de Madrid-Alcalá, el germà Guillermo Félix, Superior General dels Germans de les Escoles Cristianes per a Espanya, presentà un projecte per a la fundació de l'Escola de Magisteri Sant Joan Baptista de La Salle. Aleshores, a la Comissió Episcopal d'Ensenyament arribaren moltes cartes de diferents bisbes espanyols interessant-se pel tema. Pel que fa a la de La Puresa, sabem que el dia 31 de gener de 1948, la Comissió Episcopal d'Ensenyament examinà l'expedient per a la seva creació enviat per l'arquebisbe-bisbe de Mallorca Josep Miralles i Sbert (1932-1948). Com anècdota cal ressenyar que la carta enviada al Real Col·legi de la Puresa pel secretari de la Comissió Episcopal indicava que el bisbe Miralles ja havia mort.⁶

Val a dir que l'escola de La Puresa fou la primera que va rebre l'aprovació de l'expedient per part de la Comissió Episcopal d'Ensenyament el dia 3 d'abril de 1948.⁷ Pocs dies després, més concretament el 28 d'abril, la Madre María Garau, aleshores superiora general, envià una carta a Marcelino Olaechea, arquebisbe de València i president de la Comissió Episcopal d'Ensenyament, exposant que preferentment hi hauria alumnes religioses,

5 ZABALLOS CRESPO, J.: *Origen y evolución histórica...*, p. 144-145.

6 ACM, Escola de Magisteri La Puresa. "Carta del bisbe de Jaca a la Superiora General (28 març 1948)", 1 f.

7 ACM, Escola de Magisteri La Puresa. "Carta del bisbe de Jaca, José María Bueno Monreal a la Superiora General (3 abril 1948)", 1 f.

encara que s'admetria a seglars. La previsió d'alumnes es movia al voltant d'un centenar.⁸

Sabem que fou la primera perquè el bisbe d'Astorga, Jesús Mérida, també vocal de la Comissió Episcopal d'Ensenyament, tenia especial interès en què fos així. El motiu era l'amistat personal amb la secretària de l'escola, Margalida Sureda i Blanes, i la seva família, especialment amb el seu germà Mn. Francesc Sureda i Blanes (Artà, 1888- Palma, 1955).⁹

Una vegada autoritzada l'apertura de l'escola per part de la Comissió Episcopal d'Ensenyament i Catequesi, i després que el bisbe Hervás hagués publicat el seu decret d'erecció, ja citat més amunt, només restava fer els preparatius pel seu inici previst en el curs 1948-1949. De la correspondència conservada a l'Arxiu de Casa Madre entre Jesús Mérida, bisbe d'Astorga, i la madre Garau, i entre aquesta i el bisbe Juan Hervás Benet (1947-1955) podem extreure una sèrie de qüestions i dificultats que es toparen alhora d'engegar l'escola. Per tant, de la seva atenta lectura es desprenen tota una sèrie de preocupacions de la superiora general respecte l'organització de l'escola. Al mateix temps, la Comissió Episcopal d'Ensenyament i el seu president tampoc tenen molt clar quin ha de ser el funcionament intern de cada una de les escoles. Hem de fer notar que ens trobem als inicis d'aquest projecte i, per tant, encara s'havia d'articular el Secretariat de les Escoles de Magisteri de l'Església que després s'encarregaria de dictaminar normativa i processos de funcionament per a les seves escoles.

Poc mesos abans d'iniciar el primer curs, la Superiora General, Maria Garau Llompart plantejà al bisbe d'Astorga qüestions com la del reglament, la retribució del professorat, si havien de pagar drets a l'Estat o a l'Església, la del diploma de final de carrera i la del trasllat d'expedients d'una escola de l'Església a una altra. De la contestació del bisbe es desprenen dues idees. En primer lloc, que estam davant un pla de formació de mestres catòlics inspirat des de les més altes instàncies jeràrquiques. I, en segon lloc, que en aquest pla encara està tot per fer. De fet, els diplomes, el reglament i la retribució dels mestres són temes que deixa en mans de la congregació o del bisbe de la diòcesis on està ubicada l'escola.¹⁰

El dia 24 d'agost de 1948, el bisbe Juan Hervás Benet contestava a una carta enviada per la Superiora General felicitant-la pels esforços que s'havien fet per posar en funcionament l'escola de magisteri i li indicava que amb el Decret d'erecció de l'escola publicat al Butlletí Oficial del Bisbat de Mallorca el passat 7 de juny ja podia publicar a la premsa local el que considerés adequat respecte al funcionament del centre, és a dir, que ja podien anunciar i vendre el producte.¹¹

A la reunió del Consell General de la Congregació de les Religioses de Puresa de Maria de 16 d'octubre de 1948, la superiora general informà que el termini de la matrícula per al primer curs s'iniciava el dia 16 d'octubre i que els exàmens d'ingrés començarien el 2 de novembre a les quatre de l'horabaixa. Finalment, el primer curs s'inicià el dia 9 de novembre de 1948.¹²

8 ACM, Escola de Magisteri La Puresa. "Carta de la Superiora General a l'arquebisbe de València", 1 f.

9 ACM, Escola de Magisteri La Puresa. "Carta del bisbe d'Astorga a Margalida Sureda Blanes, secretària", 1 f.

10 ACM, Escola de Magisteri La Puresa. "Carta del bisbe d'Astorga a la Superiora General (21 juny 1948)", 1 f.

11 ACM, Escola de Magisteri La Puresa. "Carta del bisbe de Mallorca a la Superiora General de les Religioses de la Puresa (24 agost 1948)", 1 f.

12 AGCGP, Actes del Consell General (1945-1974), Sobre l'Escola de Magisteri, p. 1.

A partir del curs 1948-1949 s'inicià un procés ràpid de naixement d'escoles de magisteri de l'Església arreu de tot l'Estat espanyol. De fet, el dia 15 de gener de 1949, la Comissió Episcopal d'Ensenyament rebé del Ministeri d'Educació Nacional la certificació de la recepció de l'expedient de les escoles següents: La Pureza de Palma de Mallorca; Santa María la Mayor, Burgos; San Narciso, Girona; Escuela Balmes, Vic; Santa Ana, Saragossa; Beata Joaquina de Vedruna, Padre Enrique de Osó, Domus y Sagrado Corazón de València; Nuestra Señora de Begoña, Bilbao; Nuestra Señora del Juncal i San Juan Bautista de la Salle, Irún; Nuestra Señora de Aránzazu, San Sebastián; Nuestra Señora de la Almudena i San Juan Bautista de la Salle, Madrid; Beata Joaquina de Vedruna i Padre Enrique de Osó, Tarragona; i, finalment, Santa María de Real a Pamplona.¹³

Entre 1948 i 1967 existiren a l'Estat espanyol 118 escoles de Magisteri de l'Església. La regió que més n'aportà fou Andalusia amb vint-i-dues, tot seguit de Castella la Vella amb disset, Castella la Nova amb setze, València amb quinze, dotze a Catalunya, Lleó amb set, sis a Galícia, quatre a Aragó i el País Basc, tres a Extremadura, Múrcia i Navarra, i dues a Astúries i als arxipèlags canari i balear. Només tres províncies no tingueren cap escola: Conca, Terol i Toledo. Cal recordar que entre 1963 i 1970 funcionà al Pont d'Inca l'Escola de Magisteri de l'Església Sant Joan Baptista de La Salle. Durant els set anys d'existència produí 80 titulats de l'Església dels quals 47 obtingueren el títol de l'estat.

Cal afegir que de les 118, denou eren masculines i noranta-nou eren femenines. Per una banda, a la tasca fundacional d'escoles femenines hi participaren un total de trenta-set congregacions i institucions religioses femenines i els bisbats de Barcelona, Burgos i València. Per altra banda, set congregacions masculines i els bisbats de Barcelona, Sigüenza, Vic, Guadix i Oriola foren els creadors de les denou escoles masculines.

Segons dades recollides el desembre de 1970, les Escoles de Magisteri de l'Església havien atorgat 29.125 títols de l'Església, dels que 23.775 aconseguiren el títol estatal a través de l'examen de convalidació.

L'any 1967, s'aprovà el text refós pel Decret de 2 de febrer de la Llei d'Educació Primària de 17 de juliol de 1945. La primera i més important variant d'aquesta reforma fou sens dubte la que es referia als plans d'estudis de formació del magisteri, amb l'exigència d'un batxillerat superior com a requisit per a accedir als estudis. Això provocà que moltes de les Escoles de Magisteri de l'Església que es nodrien d'escoles que només tenien batxiller elemental, optessin per no implantar el nou Pla de 1967 i fossin clausurades una vegada extingit el Pla de 1950. D'altres que conviuen en una mateixa localitat o província es fusionaren a partir del curs 1968-1969. Convé no perdre de vista que en els dos darrer cursos del Pla de 1950, això és 1965-66 i 1966-67, sortiren de les escoles de l'Església la gens menyspreable xifra de 4.950 mestres de Primària.

De totes maneres, molts centres patiren una greu crisi a causa de les exigències del pla. No obstant això, la crisi fou superada per moltes escoles permetent la seva renovació espiritual i material. De fet, la llei exigia que a començament del curs 1967-1968 s'havia d'haver implantat el nou pla en el seu primer curs. Ho compliren les estatals i només sis escoles de l'Església. La Puresa no estava entre les sis. Ara bé, les escoles s'acolliren a l'Ordre

¹³ ZABALLOS CRESPO, J.: *Origen y evolución histórica...*, p. 169.

Ministerial de 6 de març de 1967 que deia que no hi hauria alumnes oficials de primer curs de pla antic a cap escola de magisteri, encara que permetia l'existència d'alumnes lliures. De fet, això suposava l'extinció progressiva del pla antic de 1950. Això suposava per a les escoles guanyar temps i preparar-se per a la seva transformació en escoles universitàries. Aquest procés el veurem a l'epígraf següent.

Però abans de finalitzar l'apartat hem de fer referència al Pla d'estudis de l'Escola de Magisteri de l'Església La Puresa i al professorat que impartia docència.

El Pla d'estudis de 1950 ens indicava l'existència de tres cursos amb un total de 25 hores lectives setmanals en el primer any i 26 hores setmanals en el segon i tercer curs. Quatre eren els requisits per a poder accedir a l'examen d'ingrés en els estudis de Magisteri. Primer, tenir aprovats els quatre primers cursos del batxiller, és a dir, tenir superat el batxiller elemental. En segon lloc, haver complert els 14 anys. En tercer lloc, ser catequista i de conducta moral indubtable. I, finalment, estar autoritzada per la superiora respectiva si l'aspirant era religiosa. L'examen d'ingrés constava de tres parts: escrit, oral i pràctic.

Les matèries que formaven part del currículum de formació de mestres estaven orientades a cobrir cinc aspectes formatius. En primer lloc, l'ampliació de la formació cultural rebuda en el batxillerat, així com de la seva metodologia. En segon lloc, la formació religiosa i la metodologia aplicada a l'ensenyament de la religió. En tercer lloc, l'anomenada Formació de l'Esperit Nacional reduïda a dues hores en el darrer curs. En quart lloc, es feia èmfasi en l'educació física. I, finalment, la preparació de caire professional amb coneixements de pedagogia, psicologia, metodologia i organització escolar, història dels sistemes educatius i pràctiques d'ensenyament.

Durant aquesta etapa, la del Pla d'Estudis de 1950, la primera directora fou Maria Garau Llompart que aleshores era també Superiora General. La primera secretària de l'escola fou la germana Margalida Sureda Blanes. El dia 2 de gener de 1949 va morir Maria Garau i el 2 de juliol del mateix any la germana Amalia Salvador Rubio (València, 1888- Palma de Mallorca, 1960) fou nomenada directora de l'escola normal, càrrec que ocupà fins a l'any 1955. Posteriorment, la direcció recaigué en mans de la Madre Nieves Armas Armas (Santa Cruz de Tenerife, 1922- Palma de Mallorca, 2008). En aquest mateix període fou nomenada una subdirectora, la germana Maria Josefa López que també era la superiora de la Casa Madre. El motiu sembla ser que la madre Nieves Armas compaginava el càrrec de directora de la normal de La Puresa amb el de prefecte d'estudis i secretària del Col·legi Madre Alberta de Via Alemanya.

Cal assenyalar que la madre Nieves Armas Armas fou superiora general de la congregació entre 1968 i 1991 i, per tant, viurà en primera persona i en un lloc de màxima responsabilitat tot el procés de transformació de les escoles normals de l'Església en escoles universitàries i d'implantació de la congregació en el continent africà, més concretament al Zaire.

El 18 de març de 1958, el bisbe de Mallorca Jesús Enciso Viana i a proposta de la superiora general anomenà a la germana Maria Riera Alcover (Palma de Mallorca, 1921- Sant Cugat del Vallès, 1993) com a directora de La Puresa.

En el curs 1962-1963 es produí un altre canvi en la direcció de l'escola de La Puresa. La germana Victòria Mir Vanrell (Palma de Mallorca, 1918-1998), llicenciada en Filologia

Romànica, és nomenada directora. Mentre que la germana Olga Beutell Valera, llicenciada en Filosofia i Pedagogia, rebé el nomenament de secretària. Amb aquesta direcció arribaríem al final d'aquesta primera etapa.

A la reunió del Consell General de la Congregació del dia 8 de febrer de 1968 s'exposen els problemes i les dificultats que està passant l'escola del magisteri de l'Església. De fet, l'inspector de l'Església Antoni Mesquida li proposà a la superiora general que s'admetessin professores d'altres congregacions i més varietat de mestres, ja que la tasca docent requeria en poques germanes de la Puresa.¹⁴ Ja hem vist amb anterioritat que la crisi no és exclusiva de la Puresa, sinó que afectava totes les escoles normals de l'Església de l'estat.

Pel que fa al professorat cal destacar que gairebé totes són dones i, més concretament, germanes de la Puresa. L'excepció la constitueixen els sacerdots designats pel bisbe que es feien càrrec de les assignatures de Religió i Filosofia. Els primers foren sacerdots amb molt de pes intel·lectual i institucional en el si de la diòcesi. Mn. Antoni Sancho Nebot, canonge Magistral, fou nomenat professor de Religió. El canonge Sebastià Garcías Palou ocupà el càrrec de professor de Filosofia i, finalment, Mn. Bartomeu Torres Gost, aleshores ecònom de la parròquia de El Terreno, fou designat com a professor de Literatura. Aquest darrer va ser rector del Seminari Conciliar de Sant Pere entre 1949 i 1954 i estudiós de la figura de Mn. Miquel Costa i Llobera. Posteriorment, Mn. Bru Morey, doctor en Dret, s'incorporà com a professor de Geografia i Història. Aquest fou autor d'una biografia de Madre Alberta titulada *Por la pedagogía hacia Dios* que fou presentada en un acte d'homenatge a Madre Alberta a la Llotja de Palma en el mes de juny de 1975. També cal assenyalar que Mn. Rafel Caldentey substituï a Mn. Antoni Sancho com a professor de Religió. Les assignatures d'Educació Física, Educació Política i Social i Escola de la Llar eren impartides per mestres de la Secció Femenina. Així doncs, cal destacar els noms de Concepció Ramon, Maria Gomila i Catalina Pons.

Entre els principis pedagògics emprats a l'escola normal cal destacar l'estímul i el reforç positiu per a assolir una major eficàcia en l'aprenentatge. Aquest es basava en el lliurament del premi a l'aplicació i la conducta a final de cada curs acadèmic. De fet, es lliuraven un primer premi i dos segons premis.

Ja per a finalitzar cal assenyalar que entre 1948 i 1967 passaren per l'escola de la Puresa un total de 444 alumnes de maternals i 609 d'educació primària. Això fa un total de 1.053 alumnes.

3. D'Escola Normal de l'Església a Escola Universitària de formació del professorat d'EGB (1967-1974)

L'objectiu de les escoles normals a partir de la Llei General d'Educació de 1970 era aconseguir la transformació a escoles universitàries plenament integrades a la universitat.¹⁵ Vegem com es produí el llarg i dificultós procés de transformació tant per a les escoles normals públiques com privades.

De l'anàlisi de la documentació enviada pel Secretariat d'Educació Primària de la Comissió

¹⁴ AGCGP, Actes del Consell General (1945-1974), Sobre l'Escola de Magisteri, p. 1.

¹⁵ BENEJAM ARGUIMBAU, P.: "Las escuelas normales en tiempos de la transición", *Historia de la Educación*, 21, Salamanca, 2002, p. 85.

Episcopal d'Ensenyament a la directora de l'Escola Normal de l'Església La Puresa a partir de 1967 podem extreure que les escoles normals de l'Església estan patint una greu crisi de rendibilitat econòmica i de percepció social.

En primer lloc, cal destacar el procés d'extinció del Pla de 1950 i l'adaptació al nou pla d'estudis establert a l'Ordre ministerial de l'1 de juny de 1967. De fet, els alumnes que havien realitzat el seu ingrés amb anterioritat al 30 de setembre de 1967 i que volguessin obtenir el títol professional que els habilités per a l'exercici de la docència a les escoles primàries de l'Església es podien presentar a la finalització del curs 1969-1970 a les proves finals establertes en el capítol X del Reglament de les escoles normals de l'Església.

En segon lloc, cal destacar la preocupació pel descens en el nombre d'alumnes en el primer curs del nou pla de 1967 i, per tant, la viabilitat econòmica dels projectes educatius. Segons es desprèn de la documentació consultada, el motiu era que per a l'obtenció del títol s'havia de fer una prova de maduresa davant un tribunal totalment extern a la institució on havien d'estudiar. Per tant, existien diferències reals i de percepció pel que fa al nivell de qualitat entre l'educació pública i la no oficial que posen en dubte la seva capacitat i eficiència, per altra part reconeguda per l'Estat.

Malgrat que les despeses fossin molt elevades, gairebé totes les escoles manifestaren el seu interès per la seva transformació i manteniment. Les mateixes institucions promotores se'n feien càrrec tot pensant amb el ferm propòsit de mantenir uns centres que garantien la supervivència de la identitat cristiana en una societat de cada vegada més plural i secularitzada.

En l'àmbit estatal, cal apuntar que el pla d'estudis de 1967 no fou de molt llarga duració. A l'alçada de 1970, les escoles de magisteri de l'Església es plantejaren un interrogant. Segons les orientacions del Ministeri d'Educació que més endavant es convertiren en un decret assenyalaven la necessitat de convertir-se en escoles universitàries de formació del professorat. Fou un repte que assumiren en uns moments de renovació pedagògica, però que sens dubte tingué conseqüències estructurals a la xarxa d'escoles.

En el mes de febrer de 1971, la Conferència Episcopal Espanyola aprovà unes bases referents a les escoles universitàries de l'Església. Aquestes, després de negociacions amb el Ministeri d'Educació i Ciència, regulaven el pas d'escoles normals a escoles universitàries. Dit d'una altra manera, d'escoles de magisteri de l'Església a escoles universitàries de Formació del Professorat d'Educació Preescolar i General Bàsica.

Val a dir que tot aquest procés de transformació no hagués estat possible sense un diàleg i interrelació entre la Conferència Episcopal i el Ministeri d'Educació i Ciència. Per tal motiu, el mes de febrer de 1972 es presentà un informe de la situació de les escoles a la Comissió interministerial i s'aprovà la creació d'una ponència mixta. D'aquestes reunions sorgí el Decret 1371/1972 de 25 de maig sobre la integració de les escoles universitàries.¹⁶

Amb aquest decret s'obria el llarg camí que s'hauria de fer fins a l'aprovació definitiva de les escoles. De fet, la Comissió Episcopal d'Ensenyament sol·licità a la Direcció General d'Universitats que cerqués una fórmula per tal que les escoles no quedessin paralitzades.

¹⁶ BOE, 7 de juny de 1972.

Així doncs, el 21 de setembre de 1972 foren autoritzades les deu primeres Escoles de Magisteri de l'Església per a poder impartir amb caire experimental el Pla d'Estudis de les Escoles Universitàries del Professorat d'EGB. Aquestes eren les que a continuació segueixen: Escuela Blanquerna de Barcelona; Escuela Nuestra Señora de Begoña de Bilbao; Escuela La Inmaculada de Granada; les escoles Escuni i Sant Juan Bautista de La Salle, ambdues a Madrid; Escuela La Inmaculada de Ponferrada; Escuela Cardenal Spínola de Sevilla; Escuela Sagrados Corazones de Torrelavega; Escuela Edetania de València; i, finalment, la Escuela María Sedes Sapientiae de Vigo.

A la fi del curs 1972-1973, la reglamentació encara no s'havia desenvolupat i la Comissió Episcopal d'Ensenyament tornà a sol·licitar al Consell d'Universitats i Investigació l'autorització per a noves escoles. De les devuit sol·licituds, se n'aprovaren vuit, entre les que hem de destacar l'Escola Alberta Giménez. La resta són les que a continuació esmentem: Escuela María Inmaculada d'Antequera; Escuela Sagrados Corazones de Còrdova; Escuela Monseñor Cirarda; Escuela P. Enrique Osó d'Oviedo; Escuela María Auxiliadora de Santa Creu de Tenerife; Escuela Sagrada Familia d'Úbeda; i, per últim, la Escuela Virgen del Pilar de Saragossa.

Més endavant, l'Ordre Ministerial del dia 27 de juny de 1974 aprovava l'autorització de quatre escoles més que havien fet la seva sol·licitud l'any anterior. Aquestes eren les següents: Escuela Escacciun de Guadix; Escuela Virgen de Europa de la Línia de la Concepció; Escuela Sagrada Familia de Sigüenza; i, finalment, la Escuela Fray Luis de León de Valladolid.

Com podem observar, en aquells moments l'Església tenia aprovat el funcionament de 22 escoles universitàries de Formació del Professorat d'EGB, encara que d'una manera experimental. A la fi, el Decret 2293/1973 de 17 d'agost establia el procediment a seguir.¹⁷ D'acord amb la seva normativa cada una de les escoles preparà l'expedient de transformació que s'havia de produir en el curs 1973/1974. S'ha de dir que les 22 escoles presentaren l'expedient en temps i forma i el ministeri allargà gairebé cinc anys la resposta.

L'estructura de les escoles venia determinada per la Llei General d'Educació i Finançament de la Reforma Educativa, el ja esmentat decret regulador de les escoles universitàries, els Estatuts Universitaris, el Reglament, el Conveni de col·laboració acadèmica i les Normes de règim intern. El decret regulador establia dos òrgans de govern: el Patronat i el Director. A tots dos hi estava present la Universitat. Aquesta presència i intervenció de la universitat atorgava a les escoles un cert caire paraestatal. Els òrgans estructurals d'una escola eren els següents: la Junta de Titulars, el Patronat, el Director, el Claustre, la Junta de l'Escola i d'altres possibles juntes o comissions assessores de la direcció, així com la Comissió del Patronat.

El Reglament, el Conveni de col·laboració acadèmica i les Normes de règim intern s'elaboraren seguint un esquema comú a totes les escoles de l'Església. De fet, aquesta documentació fou obra del Secretariat de les Escoles de Magisteri de l'Església.

Cal matisar que existien lleugeres diferències entre el Pla experimental establert pel Ministeri d'Educació i Ciència per a les escoles universitàries del professorat d'Educació General

¹⁷ BOE, 231, de 26 de setembre de 1973.

Bàsica i el que va elaborar la Comissió Episcopal de l'Ensenyament per a les seves escoles. Ara bé, el de l'Església es basava en el del Ministeri i, per tant, les semblances afectaven el que era fonamental. Per exemple, ambdós contemplaven les tres àrees d'especialització (filologia, ciències i ciències humanes), s'organitzaven en sis cursos semestrals, comprenien les mateixes assignatures i gaudien d'uns horaris semblants.

El Pla experimental elaborat per la Comissió Episcopal d'Ensenyament aportava una major presència de la Religió com és lògic, ja que es tractava d'escoles de l'Església. També es concedí més atenció a l'expressió dinàmica basada fonamentalment en la música, a la pedagogia i a la psicologia de l'educació. A més a més, s'introduí la pedagogia de l'àrea d'experiència, considerada molt important en el primer cicle de l'Ensenyament General Basic. Finalment, cal destacar que les pràctiques, en lloc de condensar-se en els cursos tercer i sext, es distribuïren al llarg dels sis cursos amb una duració equivalent.

L'enfocament experimental i pràctic dels estudis obligà a les escoles a una nova distribució dels espais. De fet, podem afirmar que es va passar de l'aula auditori a l'aula laboratori. També les escoles s'havien d'organitzar en cinc departaments: Ciències de l'Educació, Llengua i Literatura, Ciències, Ciències Humanes i Religió i, finalment, Expressió Plàstica i Dinàmica.

Les escoles normals de l'Església havien de quedar adscrites a una universitat pública o bé integrar-se a una universitat de l'Església. El primer cas és el que va seguir l'Escola Alberta Giménez que es va adscriure a la Universitat de Barcelona. Aquest procés d'adscripció va concloure el 4 de desembre de 1974 quan la Junta de govern de l'esmentada universitat acordà atorgar carta d'oficialitat a l'assumpte. El fet d'assolir categoria universitària comportava que el director havia de ser un catedràtic d'universitat i que entre el professorat havien de figurar almenys tres amb grau de doctor.

El projecte educatiu de les escoles universitàries de l'Església pivotava entorn de tres eixos bàsics pel que fa al seu projecte educatiu. En primer lloc, assumir i fer entenedora la mundialització i la interdependència planetària. En segon lloc, corregir el deficient desenvolupament humà que malauradament acompanya el creixement econòmic i científic. I, en tercer lloc, fer front al fenomen de la no creença i la pèrdua de sentit ètic de les coses i de les accions.¹⁸

S'intentava oferir als futurs educadors oportunitats i experiències que els permetessin intervenir en el seu procés educatiu a través de l'exercici responsable de la llibertat en les tasques educatives quotidianes; tot plegat amb el convenciment que la interiorització d'aquestes experiències era una eina indispensable per a la seva formació personal i per a la preparació com a futurs professionals de l'educació. Els directors de les escoles universitàries de l'Església reunits en assemblea ho expressaven amb els termes següents: *los educadores de las Escuelas Universitarias deben asumir el compromiso de hacer un seguimiento de las mismas, facilitando el análisis, la reflexión, el contraste y la valoración permanente de los procesos que se generan, tanto a nivel individual como colectivo.*¹⁹

18 *Directrices y Normativa General de la Comisión Episcopal de Enseñanza y Educación Religiosa*, Departamento de Escuelas Universitarias del Profesorado de EGB, Madrid, 1975, p. 6.

19 ZABALLOS CRESPO, J.: *Origen y evolución histórica...*, p. 523. Es tracta d'una Acta de l'Assemblea de les Escoles de Magisteri de l'Església en el marc del Secretariat Nacional d'Escoles de Magisteri de la Conferència Episcopal Espanyola.

Aquests processos havien de garantir sempre un clima d'absoluta llibertat i a partir d'una disposició sincera en tots els que hi participen. Els educadors de les escoles universitàries de l'Església estaven cridats a oferir el missatge cristià sense por ni prejudicis, com a horitzó de sentit per a la realització humana i per a la millora de la societat.

Podem afirmar que el curs 1973-1974 obrí una nova etapa en què es passà de formar mestres generalistes a mestres especialistes. Vegem ara com l'escola de l'Església de La Puresa es transformà en l'Escola Universitària Alberta Giménez.

A través de l'anàlisi de les actes del Consell General de les Religioses de la Puresa de Maria i les del claustre de professors del centre podem fer un seguiment dels objectius i totes les vicissituds del procés de transformació.²⁰ Així doncs, el 8 de febrer de 1968 s'exposà que Antoni Mesquida, inspector de l'Església, féu una visita a la superiora general en què li exposà la necessitat que l'escola de magisteri s'organitzés d'una altra manera i li proposà que s'admetessin professores d'altres congregacions. S'intenta donar resposta a la queixa que una única professora impartís moltes assignatures. De fet, per al curs 1968-69 s'incorporaren nous professors al centre. De set es passà a deu.²¹

Posteriorment, a la reunió del 19 de juny de 1968, la Superiora General exposava la situació decadent de l'escola de magisteri. Per tal motiu, plantejava si seria convenient que passés al Col·legi Madre Alberta de Son Rapinya, tot exposant avantatges i desavantatges del trasllat. Els avantatges plantejats eren l'existència de millors locals i instal·lacions i la possibilitat que el professorat fos més variat. Els inconvenients eren la llunyania de la Casa Madre i la manca d'activitat en què quedaria aquesta sense l'escola de magisteri. Finalment, no s'acordà res al respecte.

A la reunió de dia 7 de gener de 1970, la Mare General tornà a insistir en la precària situació de l'escola de magisteri de Palma i de tota una sèrie de mesures que es proposaven per a insuflar-li vida, encara que no s'especificaren a l'acta i no es concretà res en absolut. També cal afegir que al claustre de professors de dia 3 de febrer del mateix any es tractà el tema de si el curs vinent l'escola continuaria oberta.²² Finalment, el curs 1970-71 s'inicià amb la nova metodologia de les programacions i l'ensenyament personalitzat.

Gairebé dos anys després i, més concretament, a la reunió del 23 de desembre de 1971 s'especificà per primer cop la Casa de Son Serra, encara que no era per a instal·lar l'escola, sinó per a organitzar un curset per a mestres de Balears amb l'objectiu de revitalitzar l'escola de magisteri. Quedà encarregada del projecte la germana Victòria Mir Vanrell (Palma de Mallorca, 1918-1998) amb l'ajut de les germanes Lourdes Julià Llabrés (Porreres, 1916 - Manacor, 1996) i Magdalena Llobera Ramis (Inca, 1941-1996). Aquest curset tingué lloc durant les vacances de Nadal del curs 1971-1972.

El pla per a dinamitzar i aixecar l'escola de magisteri anava encaminat a l'especialització tal com preveia la Llei d'Educació General Bàsica de 1970. De fet, en el primer trimestre de l'any 1972 tingué lloc a la Casa de Son Serra un curset de Ritme i Matemàtiques modernes per a mestres. La germana Lourdes Julià, llicenciada en Matemàtiques l'any 1943 i mestre

20 AGCGP, Actes del Consell General (1945-1974), Sobre l'Escola de Magisteri, 4 p.

21 ASC, Llibre d'Actes del Claustre de professors (1963-1973), Acta del 17 d'octubre de 1968, f. 24v.

22 ASC, Llibre d'Actes del Claustre de professors (1963-1973), Acta del 3 de febrer de 1970, f. 27v.

de primària l'any 1945, fou la responsable d'aquest curset. Aquesta germana intervingué en el Consell General del 13 de juny de 1972 per a exposar la situació de l'escola de magisteri. De fet, informà que havia sortit una nova disposició que permetia a les escoles de magisteri privades rebre alumnes només per a un any amb el batxillerat superior sense el COU. Demanà permís per a fer publicitat de l'escola a la fi de veure si augmentava la matrícula, sol·licitant també el seu trasllat a la Casa de Son Serra. Finalment, s'acceptà la seva proposta a condició que només es fessin les reformes indispensables a la casa tot esperant veure si augmentava el nombre d'alumnes. Al claustre de professors del 23 de setembre de 1972 es donà compte del canvi de domicili.²³

La previsió d'alumnes fou bona i per tal motiu la superiora general comunicà al Consell General del 6 de juliol de 1972 la necessitat d'ampliar la hipoteca que la Casa de Son Serra tenia amb la Caixa de Pensions i demanar un crèdit de dos milions de pessetes per a la instal·lació de l'escola de magisteri en aquella casa.

Durant el primer trimestre del curs 1972-1973 es donaren les passes per crear un gabinet de programació a l'escola normal. A la reunió del Consell General de 5 de setembre de 1972, la Prefecta General d'Estudis exposà l'èxit que tingueren els cursos d'EGB impartits per la professora Carmen Pastor a les escoles de Canàries, Mallorca, València i Bilbao per tal d'ajudar a les mestres a elaborar les programacions exigides en el nou sistema educatiu. També emfatitzà l'èxit del curset fet per la professora Maria Isabel Álvarez a l'escola de magisteri. De fet, la intenció era convertir l'escola de magisteri en un centre de programació de referència per a tots els centres escolars de l'illa.

Mentrestant, la directora, Magdalena Amengual, i la secretària, Lourdes Julià, assistiren a un Congrés de Pedagogia a Madrid. Quan tornen decideixen crear a l'escola de magisteri un gabinet de programació per tal de revitalitzar-la i aconseguir la categoria d'universitària. El gabinet estava compost pels següents membres: Maria Isabel Álvarez; les germanes Vitoria Mir, Gloria Contreras, Pilar Escanciano, Sara Ramírez, Lourdes Julià, Catalina Ladaria, Margarita Pons, Magdalena Amengual, Carmen Peralta, Socorro Cabeza (actual Superiora General); les professores Teresa Homar i Maribel Bennassar; i, per últim, el professor Pere Quetglas "Xam". L'existència del gabinet li atorgava a l'escola la categoria de Centre Experimental de Formació del Professorat de l'EGB.²⁴

Per a atorgar més prestigi a l'escola de magisteri es proposà la creació d'una comissió honorífica que donés suport a la seva tasca. Aquesta la integraven l'Administrador apostòlic Teodor Úbeda Gramage, el bisbe d'Eivissa Francesc Planas, el president de la Diputació Pere Alcover, i Josep Blanes, director de la Caixa d'Estalvis. En la sessió del Consell General d'11 de novembre de 1972 es proposà la creació d'una mena d'entitat titular integrada pel canonge Bru Morey, la madre Victoria Mir, les germanes Lourdes Julià i Magdalena Amengual, pel professor Miquel Ferrer Flórez i la professora Maria Isabel Álvarez.²⁵

Durant l'estiu de 1973 se celebraren una sèrie de cursos d'especialització per al professorat de l'EGB. Més concretament, entre el 13 d'agost i el 8 de setembre s'impartiren els cursos

23 ASC, Llibre d'Actes del claustre de professors (1963-1973), Acta del 28 de setembre de 1972, f. 36r.

24 AGCGP, Actes del Consell General (1945-1974), Sobre l'Escola de Magisteri, 4 p.

25 AGCGP, Actes del Consell General (1945-1974), Sobre l'Escola de Magisteri, 4 p.

sobre l'Àrea Filològica i l'Àrea de Matemàtiques i Ciències de la Natura. Aquests havien estat autoritzats pel Ministeri d'Educació i Ciència i hi assistiren uns setanta mestres de les Illes Balears.²⁶

En l'àmbit diocesà, el dia 12 d'abril de 1973 es desenvolupà la reunió extraordinària de la Comissió interina diocesana d'ensenyament, per a tractar el tema de la tramitació de l'expedient d'integració de l'escola normal de l'Església en escola universitària. S'acordà constituir el Secretariat d'ensenyament universitari integrat per la directora de l'Escola Normal de La Puresa, Magdalena Amengual Gual, el professor de l'escola Miquel Ferrer Flórez, el pare Mateu Ramonell, SJ, director de les Escoles de la Mediterrània, i Rosario Martín Patiño, directora de la Institució Teresiana.²⁷

En la reunió del consell general de 30 de maig de 1973, la superiora general Maria de las Nieves Armas Armas posà en coneixement del consell les dificultats que estava topant l'expedient de transformació de l'escola en la Comissió Episcopal d'Ensenyament. El Canonge Bru Morey s'oferí per a influenciar sobre el bisbe Espeta que era secretari de l'esmentada comissió per tal de revertir la situació i aconseguir que la comissió agilitzés els tràmits amb el Ministeri d'Educació i Ciència.

De maig de 1973 fins al 21 de març de 1974, data en què ja està enllestit l'expedient de transformació de l'Escola de Magisteri La Puresa en Escola Universitària de l'Església de Professorat d'EGB, s'intensificaren els contactes de la Superiora General i de la directora de l'escola amb les autoritats civils de l'illa, el Bisbat de Mallorca i l'assessor econòmic de la congregació, Josep Marquès. De les autoritats civils, Diputació i ajuntaments, es demanà el seu suport i un informe favorable que fou inclòs a l'expedient de transformació. El bisbe de Mallorca va donar el seu vistiplau a la transformació i quedà com a president de la Junta de Titularitat i del Patronat de l'escola de magisteri. La resta de membres de la Junta foren les religioses de la Puresa que a continuació assenyalem: Maria de las Nieves Armas Armas, vicepresidenta; i com a vocals Victòria Mir, Àgueda Moll, Maria Duran i Glòria Contreras.

L'assessor econòmic i l'ecònoma general, la germana Isabel Gelabert, treballaren de valent per a veure com es podia finançar la nova escola universitària. De fet, es varen invertir tres milions i mig de pessetes en reformes de la Casa de Son Serra per tal de deixar-la enllestida per a acollir l'escola universitària Alberta Giménez. A més a més, la categoria d'universitària suposava la inversió de tres milions de pessetes anuals que el Consell General acceptà en la reunió del 13 de desembre de 1973.

Ja per a finalitzar cal puntualitzar que l'escassetat de professors especialitzats a l'EGB i el creixent nombre d'alumnes en els centres educatius que impartien COU jugaren a favor de l'Escola Universitària de Formació del Professorat d'EGB Alberta Giménez, adscrita a la Universitat de Barcelona.

26 Entrevista a la germana Magdalena Amengual Gual, aleshores directora de l'escola. Entrevista realitzada al Col·legi Madre Alberta de Palma de Mallorca el dia 15 de març de 2013.

27 ASC, Llibre d'Actes del claustre de professors (1963-1973), Acta del 12 d'abril de 1973, f. 37r-37v.

4. Conclusions

La vocació i la identitat de la Congregació de les Germanes de Puresa de Maria fou, és l'educació a tots els nivells. El nostre interès l'hem posat en la formació de mestres. De fet, el projecte de l'Escola de Magisteri de l'Església La Puresa (1948-1973) és un estadi a cavall entre l'Escola Normal Femenina de les Illes Balears que fou dirigida per Alberta Giménez entre 1872 i 1912 i la incorporació de la formació de mestres a la universitat. És clar que són projectes diferents, però que duen el segell de les Germanes de la Puresa: l'excel·lència educativa i la formació integral de la persona. Cal recordar que l'Escola Normal Femenina tenia un caràcter públic encara que fou gestionada per les Germanes de la Puresa en el Reial Col·legi de La Puresa de Palma, actual Casa Madre.

Entre 1912 i 1948 des del Reial Col·legi de la Puresa se seguien preparant alumnes lliures per a obtenir el títol de mestre amb l'autorització del bisbe de Mallorca. De fet, funcionava com a una escola de magisteri privada. Hem vist com la Llei d'Educació Primària de l'any 1945 va permetre a l'Església espanyola crear escoles normals per a obtenir títols oficials de mestre i, sobretot, va possibilitar a les congregacions religioses que tenien escoles de primària poder formar el seu propi professorat. Així doncs, un percentatge proper al 40% de les alumnes de l'Escola de magisteri La Puresa eren religioses que es preparaven per a obtenir la titulació requerida per a impartir classe en les escoles de la seva congregació.

En un estat autoproclamat catòlic, el dret a l'ensenyança de l'Església Catòlica obtingué un reconeixement legal per part de les autoritats civils. De fet, la titulació obtinguda en les escoles de l'Església permetia als seus alumnes fer una revàlida per tal de tenir també el títol de l'estat i poder presentar-se unes oposicions estatals.

La transformació de les escoles normals de l'Església a escoles universitàries implicà un procés d'especialització del professorat i tota una sèrie de requisits de professorat i d'instal·lacions que moltes escoles de l'Església no pogueren fer front. Hem vist com en el cas de La Puresa fou més a l'inrevés. Això és que les enormes transformacions de fons i forma que implicava la Llei d'Educació General Bàsica foren aprofitades per la congregació per a mantenir la tradició en la formació de mestres, ara professors d'EGB.

